

Torah from Around the World

Wie een ander gunstig beoordeelt zal zelf gunstig beoordeeld worden.

Talmoed, Sjabbat 127b

Sjabbat 22 juli 2023/ 4 Av 5783, *Sjabbat Chazon*, Dewariem, Dewariem/Deuteronomium 1:1

- 3:22

Tanach blz. 349 - 357

Haftara: Jesjajahoe 1:41 - 27

Tanach blz. 801

Vertaler: Bram Lagendijk

Commentaar: **Rabbijn Jonathan Sacks z"l** was opperrabbijn van het Verenigd Koninkrijk.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Waarom zijn er zoveel Joodse advocaten?

Aan het begin van het boek Dewariem/Deuteronomium doet Mosje verslag van de ervaringen van de Jisraëlieten in de woestijn, beginnend met de aanstelling van leiders voor het hele volk: hoofden over groepen van duizend man, van honderd, van vijftig en van tien. Hij gaat verder:

De rechters gaf ik toen deze instructie: "Hoor beide partijen en doe rechtvaardig uitspraak, zowel tussen twee volksgenoten als wanneer er een vreemdeling bij betrokken is. Oordeel zonder aanzien des persoons, hoor de arme evengoed als de rijke. Laat u door niemand bang

maken, want u spreekt recht namens God. Wanneer iets u te moeilijk is, leg het dan aan mij voor en ik zal me erover buigen." (Dewariem 1:16-17)

Zo gaf hij aan het begin van het boek waarin hij de hele geschiedenis van Jisraël en zijn bestemming als heilig volk samenvatte, al prioriteit aan gerechtigheid. Iets wat hij in een later hoofdstuk ongeëvenaard zou samenvatten met de woorden: "Tsedek tsedek tirdof – Zoek het recht en niets dan het recht." (Dewariem 16:20) De woorden voor recht, tsedek en mispat, zijn terugkerende thema's in het boek. De wortel ט-ד-ק ts-d-k komt achttien keer voor in Dewariem, de wortel ט-פ-ש sj-f-t achtenveertig keer.

Gerechtigheid lijkt door de generaties heen het kloppende hart van het Jodendom te vormen. Albert Einstein sprak gedenkwaardig over het Joodse "streven naar kennis voor hun eigen bestwil, een bijna fanatieke liefde voor gerechtigheid en het verlangen naar persoonlijke onafhankelijkheid – de kenmerken in de Joodse traditie die maken dat ik de hemel dank dat ik er deel van uitmaak". Tijdens een televisieprogramma dat ik voor de BBC maakte, vroeg ik Hazel Cosgrove, de eerste vrouw die in Schotland tot rechter werd benoemd en die een actief lid was van de Joodse gemeenschap in Edinburgh, wat haar ertoe had gebracht om een juridische loopbaan te kiezen. Ze antwoordde alsof dat vanzelfsprekend was: "Omdat het Jodendom leert: het recht en niets dan het recht zult u nastreven."

Een van de beroemdste Joodse advocaten van onze tijd, Alan Dershowitz, schreef een boek over Avraham, [1] die hij beschouwt als de eerste Joodse advocaat: "De grondlegger van de advocatuur: een advocaat voor de verdoemden, die bereid is om alles te riskeren, zelfs de toorn van God, ter verdediging van zijn cliënten," [2] de stamvader niet alleen van het monotheïsme, maar ook van een lange rij Joodse advocaten. Dershowitz geeft een levendige beschrijving van Avrahams gebed namens de mensen van Sodom – "Hij die rechter is over de hele aarde moet toch rechtvaardig handelen?" (Bereesjiet 18:25) Het is als een rechtbankdrama, waarbij Avraham optrad als advocaat voor de burgers van de stad en God als het ware de aangeklaagde is. Dit was de voorbode van vele soortgelijke episodes in de Tora en de overige boeken van Tanach, waarin de profeten de zaak van gerechtigheid met God en met de mensen bepleitten.

In de twintigste eeuw bereikten Joden bekendheid als rechters in Amerika, onder wie Brandeis, Cardozo en Felix Frankfurter. Ruth Bader Ginsburg was de eerste Joodse vrouw die werd benoemd tot lid van het Hooggerechtshof. In Groot-Brittannië waren tussen 1996 en 2008 twee van de drie Lord Chief Justices van Groot-Brittannië Joods: Peter Taylor en Harry Woolf. Hoewel Joden in het begin van de jaren dertig in Duitsland 0,7 procent van de bevolking uitmaakten, vertegenwoordigden ze 16,6 procent van de advocaten en rechters.

Eén kenmerk van Tanach is in dit verband opmerkelijk. In de hele Hebreeuwse Bijbel worden enkele van de meest intense ontmoetingen tussen de profeten en God voorgesteld als rechtbankdrama's. Soms, zoals in het geval van Mosje, Jirmeja en Chavakoek/Habakuk, is de eiser de mensheid of het Joodse volk. In het geval van Iov/Job is het een individu dat onredelijk heeft geleden. De beschuldigde is God zelf. Door Elie Wiesel wordt het verhaal verteld van een zaak die tijdens de Holocaust tegen God werd aangespannen door de Joodse gevangenen in een concentratiekamp. [3] Op andere momenten is het God die een zaak aanhangig maakt tegen de Kinderen van Jisraël.

Het woord dat de Hebreeuwse Bijbel gebruikt voor deze unieke dialogen tussen hemel en aarde [4] is riv, wat 'proces' betekent. Dat komt voort uit het idee dat de kern van de relatie tussen God en de mensheid – zowel in het algemeen als specifiek in relatie tot het Joodse volk – een verbond is. Dat wil zeggen een bindende overeenkomst, een wederzijdse gelofte, gebaseerd op gehoorzaamheid van de mensen aan Gods wet en op Gods hemelse belofte van loyaliteit en liefde. Zodoende kunnen beide partijen elkaar als het ware voor de rechter dagen bij niet nakomen van hun verbintenissen.

Drie elementen kenmerken het Jodendom als een onderscheidende religie. Ten eerste het radicale idee dat wanneer God zichzelf aan mensen openbaart, Hij dat doet in de vorm van een wet. In de oudheid was God 'macht'. In het Jodendom is God 'orde', en orde veronderstelt 'wet'. In de natuurlijke wereld van oorzaak en gevolg wordt orde gevormd door wetenschappelijke wetten. Maar in de menselijke wereld, waar we een vrije wil hebben, wordt orde gevormd door morele wetten. Vandaar de naam van de Mozaïsche boeken: Tora, wat 'richting, leiding, onderricht' betekent, maar vooral 'wet'. De basisbetekenis [5] van het meest fundamentele principe van Jodendom, Tora min hasjamajim – Tora uit de hemel, is dat God de bron is van bindende wetten, niet de mensen.

Ten tweede hebben we de opdracht om de wet te verklaren. Dat is onze verantwoordelijkheid als erfgenamen en hoeders van Tora sjebe'al pee – de mondeling overgeleverde Tora. De zinsnede waarin Mosje de stem beschrijft die het volk hoorde bij de openbaring op de Sinaï, Kol gadol welo jasaf, wordt door de commentatoren op twee ogenschijnlijk tegenstrijdige manieren opgevat. Enerzijds betekent het 'de stem die nooit meer werd gehoord'. Aan de andere kant betekent het 'de stem die niet ophield', dat wil zeggen, de stem die steeds weer wordt gehoord. [6] Er is echter geen tegenstrijdigheid. De stem die nooit meer werd gehoord, is die van de geschreven Tora. De stem die steeds weer wordt gehoord, is die van de mondelinge Tora.

De geschreven Tora is min hasjamajim – uit de hemel, maar de mondelinge Tora benadrukt de Talmoed als lo basjamajim hie – hij is niet in de hemel. [7] Derhalve is het Jodendom een voortdurend gesprek tussen de wetgever in de hemel en de commentatoren van de wet op aarde. Dat is een deel van wat de Talmoed bedoelt met: "Elke rechter die een waar oordeel velt, wordt een partner van de Heilige, gezegend zij Hij, in het scheppingswerk." (Sjabbat 10a)

Ten derde is onderwijs fundamenteel voor het Jodendom, en essentieel daarbij is onderricht in de Tora, dat wil zeggen 'de wet'. Dat is wat Jesjaja bedoelde toen hij zei: "Luister naar mij, jullie die mijn gerechtigheid kennen, volk dat mijn wet in het hart draagt. Wees niet bang voor de hoon van mensen, stoor je niet aan hun spot." (Jesjaja 51:7)

Dit is wat Jirmeja bedoelde toen hij zei: "Maar dit is het verbond dat Ik in de toekomst met Jisraël zal sluiten – spreekt de Eeuwige: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en hem in hun hart schrijven. Dan zal Ik hun God zijn en zij mijn volk." (Jeremia 31:33)

En dit is wat Josephus bedoelde toen hij 1.900 jaar geleden zei: "Zou iemand van ons volk naar onze wetten gevraagd worden, dan zal hij ze net zo gemakkelijk kunnen noemen als zijn eigen naam." Het resultaat van ons grondige onderricht in onze wetten vanaf het prilste begin van ons bevattingvermogen is dat ze als het ware in onze ziel gegrift staan. Een Joods

kind is, volgens een Britse uitdrukking, “ontwikkeld in de wet”. Wij zijn van nature een volk van advocaten.

Waarom? Omdat Jodendom niet alleen over spiritualiteit gaat. Het is niet zomaar een gedragscode voor het behoud van de ziel. Het is een stelsel van instructies om, zoals rabbijn Aharon Lichtenstein dat noemde, “maatschappelijke voorspoed” te bewerkstelligen. Het gaat erom God op te nemen in de gezamenlijke ruimte van ons collectieve bestaan. Daar is recht voor nodig: recht dat rechtvaardig is en iedereen gelijk behandelt, ongeacht kleur of maatschappelijke status; recht dat onpartijdig oordeelt over rijk en arm, over machtigen en onmachtigen, in het uiterste geval zelfs over de mensheid en God; recht dat God, de wetgever, verbindt met ons, de verklaarders; het recht dat vrijheid alleen toestaat in samenhang met orde, zodat mijn vrijheid niet ten koste gaat van de jouwe.

Geen wonder dus dat er zoveel Joodse advocaten zijn.

- [1] Alan Dershowitz. *Abraham: The World's First (But Certainly Not the Last) Jewish Lawyer*. New York, Schocken, 2015.
- [2] Ibid., 11.
- [3] Elie Wiesel. *The Trial of God*, Schocken, 1995. Aangenomen wordt dat het verhaal fictief is, hoewel Wiesel een keer zei dat het gebeurde en dat hij erbij was.
- [4] Zie voor dit onderwerp in het algemeen: Anson Laytner. *Arguing with God: A Jewish Tradition*. Jason Aronson, 1977.
- [5] Niet de enige betekenis. Om zeker te zijn, zie: Rambam, *Hilchot Teshuvah* 3:5.
- [6] Dewariem 5:19. Zie daarbij Rashi, die beide interpretaties geeft.
- [7] *Baba Metzia* 59b.